

gevallen waarin het kind ook na vijf minuten geen spontane adembewegingen maakt, overwogen worden. Wanneer het kind bij de geboorte slap, wit en reflexloos is, met een langzame onregelmatige of niet waarneembare hartactie, kan men eventueel eerder tot deze handeling besluiten. Niettemin is deze laatste methode maar zelden aangewezen. Bovendien is een zeer voorzichtige en geroutineerde uitvoering vereist, wil het middel niet erger zijn dan de kwaal.

Bij ondeskundige toepassing zagen wij niet zelden een pneumothorax ontstaan.

INGEZONDEN

INVLOED VAN HYPNOSE OP STOTTEREN

Naar aanleiding van de beantwoording van vraag No. 51 (1961) zou ik het volgende willen opmerken.

Inderdaad is stotteren geen eenheid en moet men het stotteren naar de oorzaak ervan onderverdelen. In verband met de hypnose zou ik één groep van stotteraars eruit willen lichten, nl. die van de neurotische stotteraars. Het neurotisch stotteren kan bij jeugdige en volwassen personen voorkomen. Aangezien volgens KOSTER (1956) kinderen tot hun vierde jaar zeer goed te hypnotiseren zijn — wat ook mijn ervaring is — mag men jeugd geen contra-indicatie noemen tegen de toepassing van hypnose.

Het getuigt m.i. van onbekendheid met hypnose, indien men hiervan weinig verwacht bij neurotische stoornissen. Bij neurotisch stotteren althans kan men met hypnose wel degelijk goede resultaten bereiken (zie WOLBERG 1959). De toepassing hangt van de persoonlijkheid van de stotteraar af. De keuze van behandeling wordt alleen bepaald door het criterium of de patiënt met een „zudeckende” of „entdeckende” therapie gebaat is. Kiest men de eerste, dan geloof ik, dat hypnose de behandeling bij uitstek is. Ook als men analytisch tewerkgaat, kan hypnose, toegepast als hypno-analyse, veel tijd besparen.

Het boek van WOLBERG (1959) bevat een hoofdstuk over stotteren. Hierin kan men het oordeel van een analyticus lezen over de betekenis van hypnose voor de behandeling van het stotteren.

Literatuur: Vraag No. 51 (1960) Invloed van hypnose op stotteren. *Ned. T. Geneesk.* 105, 1644. — KOSTER, S. (1956) *Leerboek der hypnose*. 2e druk, Amsterdam. — WOLBERG, L. R. (1959) *Medical hypnosis*. 9e druk, New York.

Poortugaal, 22 augustus 1961

W. P. J. VIËTOR

Collega VIËTOR spreekt over „zudeckende” en „entdeckende” therapie. Vermoedelijk bedoelt hij met het laatste „af-deckend”.

Er zijn verschillende vormen van neurotisch stotteren; alleen de goed georiënteerde vakman kan daartussen onderscheiden. Bij de helft van de stotteraars bestaat er een brodelcomponent, m.a.w. een motor-coördinator factor. In hoeverre jeugdstotteren (ontwikkelingsstotteren) van fysiologisch stotteren afwijkt, in hoeverre het er mee overeenkomt, is nog niet bekend. In elk geval is het ongewenst, brodelstotteren te behandelen zonder de motor-coördinator moeilijkheden in aanmerking te nemen; ontwikkelingsstotteren behoeft niet behandeld te worden.

Dwangneurotisch stotteren respondeert niet op hypnose; bij hysterisch stotteren is een analytisch georiënteerde therapie aan te bevelen.

De ervaringen met hypnotische behandeling van stotteren zijn in het algemeen ongunstig gebleken. Als men schrijft over „hypnotische behandeling van stotteren”, is dit een aanwijzing, dat de differentiële diagnose binnen het stotter-syndroom onvoldoende is (net zoals wanneer iemand zou schrijven over de koortsbehandeling met chinine; het is de vraag waardoor de koorts veroorzaakt is). De mededelingen over resultaten worden dan dubieus.

Amsterdam, 31 oktober 1961

REDACTIE

BOEKAANKONDIGINGEN

Taschenbuch der praktischen Medizin. Onder redactie van J. KOTTMAIER en G. SCHEITLER. 5e herziene druk. 1428 bl. Georg Thieme Verlag, Stuttgart 1961. Prijs: geb. DM. 45,80.

Reeds spoedig na de vierde druk verscheen deze vijfde druk, die 293 bladzijden meer bevat. Een register van 71 bladzijden verhoogt de bruikbaarheid van dit boek, dat ik gaarne wil aanbevelen, zij het met het voorbehoud, dat men het met kritiek moet gebruiken en dat men niet alles voetstoots aanvaardt, wat er in vermeld staat. Zo bevreemdt het mij, dat bij de behandeling van diabetes mellitus nog „groentendagen” en „haverdagen” worden aangeraden. De opgave, dat een eenheid van 20 gram wittebrood gelijk is aan o.a. 140 gram aardappelen of 500 gram druiven of bananen, komt niet overeen met die van de Nederlandse voedings-tabellen.

JAC. J. DE JONG

P. C. BEAVER, Control of soil-transmitted helminths. (World Health Organization, Public health papers, no. 10). 44 bl. WHO, Genève 1961. Prijs: ingen. 3 sh. 6 d.; \$ 0,60 of Zw. fr. 2. (Ook in het Frans verkrijgbaar).

Zoals de titel al zegt, gaat dit boekje over rondwormen, zweepwormen, mijnwormen, strongyloides en trichostrongylus, terwijl hymenolepis, opistorchis, clonorchis en paragonimus er om niet geheel begrijpelijke redenen ook bijgehaald worden. In al zijn korthed is het een hoogst origineel geschrift, waarin dingen gezegd worden, die men nergens anders vindt. Zo bv. over mijnwormbestrijding in het zuiden van de Verenigde Staten: van groot gewicht uit een oogpunt van de behartiging van de volksgezondheid in het algemeen, telurstellend in haar blijvende invloed op de omvang der besmetting (bl. 9). Zo ook de opmerking dat de concentratiemethoden bij het zoeken naar eieren in mensenontlasting het directe onderzoek ten onrechte in discredit hebben gebracht (bl. 39). Natuurlijk zijn er ook wel opmerkingen die de lezer kregel maken, zoals de aanbeveling bij de beoordeling van het effect van een wormkuur (bl. 23), om het aantal wormen in de gastheer niet uitsluitend naar het aantal eieren in de ontlasting te schatten. Kon de schrijver ter staving van deze, zeker juiste, opmerking niet meer geven dan een aanhaling uit 1960? Stond hem niet het uitgebreide, door SCHÜFFNER en zijn medewerkers over vele jaren verzamelde materiaal in een wereldtaal ter beschikking?

Maar dergelijke hinderlijke omissies vindt men overal, volstrekt niet alleen in publikaties van de Wereldgezondheidsorganisatie of in de Amerikaanse literatuur, en men maakt er zich ook zelf aan schuldig. Het boekje is er niet minder om. Het mag iedere belangstellende warm ter lezing worden aanbevolen.

N. H. SWELLENGREBEL